

Evli Bireylerin Tanrı Algısı ve Çatışma Çözüm Yöntemlerinin İncelenmesi¹

Examination of Married Individuals' Perception of God and Conflict Resolution Methods

Halil İbrahim ÖZASMA²

Geliş Tarihi (Received): 22.01.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 18.03.2024

Yayın Tarihi (Published): 31.05.2024

Öz: Çalışmada evli bireylerin Tanrı algıları ve çatışma çözüm stilleri arasındaki farklılıkların çeşitli değişkenler açısından tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeline göre yürütülmüştür. Araştırmada katılımcı seçiminde kartopu örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcı sayısı 458'dir. Araştırmadan çıkan sonuca göre cinsiyet açısından sevgi yönelimli Tanrı algısı boyutunda kadınlar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık çıkmıştır. Çatışma çözüm stilleri boyutlarından sadece boyun eğme boyutunda erkekler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür. Yaş grubuna göre olumsuz çatışma çözme boyutunda 21-28 yaş grubu ile 37-45 yaş ve 46 ve üstü yaş grupları arasında 21-28 yaş grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık çıkmıştır. Eğitim durumuna göre sevgi yönelimli Tanrı algısı boyutunda, ortaokul mezunları ile üniversite mezunları arasında ortaokul mezunları lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Olumlu çatışma çözme boyutunda ilkokul mezunları ile yüksek lisans/doktora mezunları arasında yüksek lisans/doktora mezunları lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür. Boyun eğme boyutunda ortaokul mezunları ile üniversite mezunları arasında ortaokul mezunları lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık çıkmıştır. Çalışmanın önemini evlilik konulu çalışmalar açısından evli bireylerin Tanrı algıları ile çatışma çözüm stilleri arasındaki farklılıkları inceleyerek bu konuda literatürde yer alan boşluğu doldurması ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Evli Bireyler, Tanrı Algısı, Çatışma Çözüm Stilleri.

&

Abstract: The study aimed to determine married individuals' perceptions of God and conflict resolution styles in terms of various variables. The research was conducted according to the survey model, one of the quantitative research methods. Snowball sampling technique was used to select participants in the study. The number of participants in the research is 458. According to the results of the research, there was a statistically significant difference in the love-oriented God perception dimension for women in terms of gender. Among the conflict resolution styles dimensions, a statistically significant difference was observed for men only in the subordination dimension. According to age group, in the negative conflict resolution dimension, there was a statistically significant difference in favor of the 21-28 age group, and in favor of the 37-45 age group and the 46 and over age group. According to education level, in the dimension of love-oriented perception of God, there was a statistically significant difference between secondary school graduates and university graduates in favor of secondary school graduates. A statistically significant difference was detected between primary school graduates and master's/doctoral graduates in the positive conflict resolution dimension in favor of master's/doctoral graduates. In the subordination dimension, there was a statistically significant difference between secondary school graduates and university graduates in favor of secondary school graduates. The importance of the study is that it fills the gap in the literature on this subject by examining the differences between married individuals' perceptions of God and conflict resolution styles in terms of studies on marriage.

Keywords: Psychology of Religion, Married Men and Women, Perception of God, Conflict Resolution Styles.

Atıf/Cite as: Özasma, Halil İbrahim. "Evli Bireylerin Tanrı Algısı ve Çatışma Çözüm Yöntemlerinin İncelenmesi". *Dergiabant* 12/1 (Mayıs 2024), 112-130. doi: 10.33931/dergiabant.1423640

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dergiabant/policy>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University Faculty of Theology, Since 2013 – Bolu

¹ Bu çalışma Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda tamamlanan "Eşler Arası İletişim ve Maneviyat" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Halil İbrahim Özasma, Giresun Üniversitesi, halil.ibrahim@giresun.edu.tr.

1. Giriş

İki insanın bir araya gelerek inşa ettikleri çekirdek aile yapısı, aslında bir iletişim ve etkileşim sisteminden meydana gelmektedir. Bu sistemin aktifliği ile işleyişinin performansını, çiftler arasındaki iletişimin kalitesi belirlemektedir. İletişimin kalitesinin yüksekliği ise evlilikten alınan doyumun düzeyini etkilemektedir. Çiftlerin evlilikte iletişime duydukları ihtiyaç, cinsiyet açısından farklılık göstermemektedir. Her iki cins de evlilikte iletişime her zaman ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla evlilik ilişkisinde bu ilişkiyi değerli kılan, eşler arasındaki bağı daha da güçlendiren temel unsur; eşler arasındaki beklentilerin, duygu ve düşüncelerin açık bir şekilde karşılıklı iletilmesidir.³ Çiftler evlilikten önce kazanmış oldukları karakteristik özellikleriyle bir ortama girmektedir. Bu ortamda bir taraftan birbirlerine yardımcı olmak için yeni bir yaşam birlikteliği oluşturmaya çaba harcarken bir taraftan da birbirlerinin kişilik özelliklerini tanımaya çalışmaktadırlar. Eşlerin birbirlerini tanımadaki gayretleri onların aralarındaki bağı olumlu ya da olumsuz yönde gelişmesine etki etmektedir. Eşler birbirlerini ne kadar iyi tanırlarsa özverileri gelişmekte; birbirlerini tanımadaki başarısızlıkları, kişilikleri arasındaki dengeyi ayarlayamama, eşler arasında iletişim bozukluğuna ve çatışmaya sebebiyet vermektedir.⁴

Son yıllarda dikkatli bir gözlemlerle topluma, toplumda yaşanan olaylara bakıldığında, aile içi bir anlaşmazlık durumuyla, karı-koca arasında meydana gelen bir çatışma durumuyla karşılaşılabilir. Bu olumsuzluklar, çiftler arasındaki çözüme kavuşturulamayan durumlar, maalesef günden güne farklı şekillerde toplumumuzda artış göstererek varlığını sürdürmektedir. Özellikle ülkemizin içinden geçtiği salgın sürecinde aile içi şiddetin arttığına yönelik araştırma sonuçları da kaygı vericidir. Dokuz Eylül Tıp Fakültesi Acil Servisi 2020 yılında, bir önceki yılın Mart ve Nisan ayıyla karşılaştırıldığında üç kat daha fazla ev içi şiddete maruz kalmış hasta başvurusu bildirmiştir.⁵ Çiftler arasındaki çatışmanın sonlandırılmaması sonucu meydana gelen boşanma vakaları da ya bir önceki yıla göre artış göstermiş ya da çok düşük bir oranda gerileme veya duraklama göstermiştir. TÜİK'in yapmış olduğu araştırmaya göre "Boşanan çiftlerin sayısı 2015 yılında 131 bin 830 iken 2016 yılında %4,3 azalarak 126 bin 164 olmuştur. Kaba boşanma hızı binde 1,59 olarak gerçekleşmiştir. Boşanmaların 2016 yılında %39,1'i evliliğin ilk 5 yılı, %21'i ise evliliğin 6-10 yılı içinde gerçekleşmiştir."⁶ Çiftlerin boşanmalarına sebep olan sorunlar pek çok araştırmaya konu olmuştur. Boşanma olayına sebep olan faktörler; psikolojik, sosyolojik, ekonomik vb. pek çok boyutta ortaya çıkabilmektedir. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından Türkiye örneğinde gerçekleştirilen boşanma nedenleri araştırmasında; "aile içi rol çatışmaları, kadına ve çocuğa şiddet, eşlerin aile içi ilgisizlikleri, eşlerin birbirlerinin tercihlerine yönelik küçümseyici tavırlar" vb. birçok sebebin şiddetli geçimsizliğe neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.⁷

Genel olarak boşanma nedenleri gözden geçirildiğinde, kişileri boşanmaya götüren sürecin temelinde, yaşanan olumsuzluklar nedeni ile eşler arasında iletişim ortamının kaybolması ve ortaya çıkan çatışmaların çözüme kavuşturulamamasının olduğu söylenebilir.⁸ Bu noktada, Türkiye'de yaşayan ailelerde eşlerin aralarındaki problemleri çözerken kullandıkları çatışma çözüm stillerinin tespiti önem kazanmaktadır. Bireylerin sahip oldukları tanrı algısının onların davranışlarına yansıyan boyutu düşünüldüğünde, bireylerin Yaradan algılarıyla çatışma çözüm stilleri arasındaki ilişkinin keşfi de önemlidir. Bu bağlamda, literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde ulaşabildiğimiz araştırmalar içinde Tanrı algısı ve çatışma çözüm stilleri arasındaki farklılıkları özel olarak inceleyen araştırmalara

³ Arzu Şener - R. Günsel Terzioğlu, *Ailede Eşler Arası Uyumun Etki Eden Faktörlerin Araştırılması*- (Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 2002).

⁴ Selahattin Avcıoğlu, "Aile İçi İlişkiler ve İletişim", *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim*, ed. İdris Kaya (Ankara: Pegem Akademi, 2012).

⁵ Burcu Ünal - Leyla Gülseren, "The hidden side of COVID-19 pandemic: Domestic violence (tur)", *Journal of Clinical Psychiatry*, (2020).

⁶ Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), "Evlenme ve Boşanma İstatistikleri" (Erişim 5 Mart 2024).

⁷ Semra Yurtkuran Demirkan vd., *Boşanma Nedenleri Araştırması* (Ankara: T. C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar genel Müdürlüğü, 2009).

⁸ TÜİK, "Evlenme ve Boşanma İstatistikleri".

rastlanmamıştır. Bu sebeple literatür taraması için Tanrı algısı ve çatışma çözüm stillerini ayrı olarak ele alan çalışmalardan çıkan sonuçlar incelenmiştir.

Güler tarafından gerçekleştirilen çalışmada, yetişkinlerin sahip olduğu Tanrı algısı ile kişinin kendilik algısı ve günah işlemiş olmanın verdiği olumsuz duygu arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Çalışmadan çıkan sonuca göre; seven Tanrı algısına sahip bireylerde olumlu benlik, cezalandıran Tanrı algısına sahip bireylerde ise olumsuz benlik algısı tespit edilmiştir.⁹ Dınvar tarafından gerçekleştirilen çalışmada; cezalandıran Tanrı algısı ile travma sonrası oluşan stres belirtileri arasında ise anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Dünya ile alakalı varsayımlar, şans ve kontrol varsayımları ile Tanrı algısı arasındaki ilişkiye bakıldığında ise olumlu Tanrı algısı ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.¹⁰ Kula tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ergenlerin benlik algıları ile Tanrı algıları arasında aynı yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Kişiler arası öfke ile Tanrı algısı ve öfke sebepleri ile Tanrı algısı arasında ise ters yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir.¹¹ Erdoğan tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada, psikolojik dayanıklılık ile seven Tanrı algısı ve içsel dindarlık arasında olumlu yönde ilişki tespit edilmiştir.¹² Kaya tarafından gerçekleştirilen çalışmada, cezalandıran Tanrı algısı ile kaygı düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik cezalandıran Tanrı algısına yönelimin kaygı düzeyinde artışa sebep olduğu tespit edilmiştir. Seven Tanrı algısına sahip olmanın ise kaygı düzeyinde düşmeye sebep olduğu tespit edilmiştir.¹³ Göcen tarafından gerçekleştirilen çalışmada yaşam doyumu ve maneviyat şükürle ilişkili çıkmıştır. Buna göre şükür arttıkça maneviyat düzeyinde de artış tespit edilmiştir.¹⁴ Korkmaz ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen çalışmada pozitif dini başa çıkma ile şükür arasındaki ilişki incelenmiş ve bu ilişkide takdir etmenin aracılık ettiği tespit edilmiştir.¹⁵ Geçioğlu ve Kayıklık tarafından gerçekleştirilen çalışmada ikincil bir faktör olarak dindarlığın evlilikteki çatışmalara çözüm olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.¹⁶

Exline, Yali, Sanderson tarafından gerçekleştirilen çalışmada depresyon, Tanrı'dan uzaklaşma veya ona yabancılaşma duygularıyla ve öğrencilerde dini konularda kişilerarası çatışmalarla ilişkili bulunmuştur. İntihara meyletme ise korku ve suçla (özellikle de affedilmesi mümkün olmayan) ilişkili bulunmuştur.¹⁷ Schaap-Jonker, Eurelings-Bontekoe, Verhagen ve Zock tarafından gerçekleştirilen çalışmada, kişisel patolojik rahatsızlık ne kadar fazla ise negatif Tanrı algısının da o oranda fazlaştığı tespit edilmiş ve negatif Tanrı algısının kişisel patoloji ile ilişkili olduğu bulunmuştur.¹⁸ Roos ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen çalışmada, çok iyi düzeyde öğretmen öğrenci ilişkisi anaokulu öğrencilerinde çok seven Tanrı algısı, pozitif duygular, yüksek öz saygı, gruplara yüksek katılım ile ilişkili bulunmuştur.¹⁹ Bradshaw ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen çalışmada, seven Tanrı algısı ile psikopatoloji belirtileri arasında ise ters yönde ilişki tespit edilmiştir. Tanrı algısının seven Tanrı algısından

⁹ Özlem Güler, "Tanrı Algısı Ölçeği (TA): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 48/1 (2007).

¹⁰ Parvaneh Ebrahimi Dınvar, *Trauma Sonrası Stres, Dünyaya İlişkin Varsayımlar ve Tanrı Algısı Arasındaki İlişki* (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011).

¹¹ Tahsin Kula, *Ergenlerde Öfke Duygusu, Benlik Algısı, Tanrı Algısı, Suçluluk ve Utanç Duyguları Açısından Bir Değerlendirme: Diyarbakır örneklemi* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012).

¹² Emine Erdoğan, "Tanrı Algısı, Dini Yönelim Biçimleri ve Dindarlığın Psikolojik Dayanıklılıkla İlişkisi", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12/29 (Nisan 2015).

¹³ Feridun Kaya, *İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinde Tanrı Algısı ve Kaygı İlişkisi Üzerine Bir Araştırma* (Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018).

¹⁴ Gülüşan Göcen, "Qualitatively Exploring The Relationship Among Gratitude, Spirituality And Life Satisfaction İn Turkish-Muslim Children, Spiritual Psychology and Counseling. 1/2, (2016).

¹⁵ Sezai Korkmaz vd., "Dini Başa Çıkma, Şükür, Takdir Etme, Endişe ve Anksiyete İlişkisi". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/2 (September 2023).

¹⁶ Ahmet Rifat Geçioğlu – Hasan Kayıklık, "Dindarlık ve Evlilik Uyumu İlişkisi: Evli Bireyler Üzerine Bir İnceleme", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19/1 (2019).

¹⁷ Julie Exline vd., "Guilt, Discord, And Alienation: The Role Of Religious Strain İn Depression And Suicidality", *Journal of Clinical Psychology* 56 (Aralık 2000).

¹⁸ Hanneke Schaap-Jonker vd., "Image Of God And Personality Pathology: An Exploratory Study Among Psychiatric Patients", *Mental Health, Religion & Culture* 5/1 (2002).

¹⁹ Simone Roos vd., "Young Children's Descriptions Of God: Influences Of Parents' And Teachers' God Concepts And Religious Denomination Of Schools", *Journal of Beliefs and Values* 22 (Nisan 2001), 19-30.

uzaklaşmasıyla zihinsel sağlık problemleri arasında pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir.²⁰ Alavi ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen araştırmada, cezalandıran Tanrı algısı ile depresyon arasında ise pozitif yönlü ilişki çıkmıştır. Tanrı algısında negatifliğin artmasıyla kişideki depresyon seviyesinde de artış gözlenmiştir.²¹

Bayraktar tarafından gerçekleştirilen araştırmada terapist desteğine ihtiyaç duyan çiftlerin olumsuz çatışma çözüm stillerini daha çok kullandıkları ve daha çok iletişim problemi yaşadıkları, kaygılı ve güvensiz bağlanma stili geliştirdikleri ve evlilik uyum puanlarının düşük olduğu belirlenmiştir.²² Tolan tarafından gerçekleştirilen araştırmada, olumlu çatışma çözüm stilleri ile çift uyumu toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Olumsuz çatışma çözüm stilleri ile çift uyumu puanları arasında ise anlamlılık düzeyinde negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.²³ Özgüç ve Tanrıverdi tarafından gerçekleştirilen araştırmada, hastaların depresyon puanları ile pozitif çatışma çözüm stilleri arasında negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Olumsuz çatışma çözüm stili ile depresyon arasında pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir.²⁴

Okurcan tarafından yapılan araştırmada, eşlerin çift uyumu düzeyini geri çekilme ve olumsuz çatışma çözüm stillerinin azalttığı tespit edilmiştir. Ancak eşlerin doyum düzeyi ile boyun eğme arasında doğru orantılı bir ilişki tespit edilmiştir. Olumsuz çatışma çözüm stilleri ile çift doyum düzeyi arasında ise ters orantılı bir ilişki tespit edilmiştir.²⁵ Greef ve Bruyne tarafından gerçekleştirilen araştırmada, iş birlikçi (colloborative) çatışma çözüm stili hem eş doyumunu hem de evlilik doyumunu ile yüksek düzeyde ilişkili bulunmuştur. Eşlerden biri veya ikisinin rekabetçi çatışma çözüm stili kullandığı durumda ise evlilik doyumunda düşüş tespit edilmiştir.²⁶ Rahim, Kaufman ve Psenicka tarafından gerçekleştirilen araştırmada, zorlama ve uzlaşma çözüm stilleri evlilik doyumunun yordayıcılarından olan bütünleştirici çatışma çözüm stili ile pozitif yönlü bir ilişkide çıkmıştır. Hükmetme ve kaçınma çözüm stilleri ise bütünleştirici çatışma çözüm stili ile negatif yönde ilişkili çıkmıştır. Evlilik doyumunu ile evlilik istikrarsızlığı ise negatif yönde ilişkili çıkmıştır.²⁷ Dildar, Sitvat ve Yasin tarafından gerçekleştirilen araştırmada, tatminsiz evlilik yaşayan çiftlerin, aktif bir şekilde kaçınan çatışma çözüm stilini kullandıkları belirlenmiştir. Rekabetçi çatışma çözüm stiline daha çok tatminsiz evli erkekler tarafından kullanıldığı tespit edilmiştir.²⁸

İncelenen araştırmalardan da görüldüğü üzere Tanrı algısı ve çatışma çözüm stilleri arasındaki ilişki özel olarak ele alınmamıştır. Literatürde yer alan bu boşluğu doldurmak üzere bu araştırmanın problemini "En az beş yıl evli kalmış bireylerin Tanrı algıları ve çatışma çözüm stilleri nasıl bir farklılık oluşturmaktadır?" sorusu oluşturmaktadır. En az beş yıl evli olan kişilerin çalışmaya dahil edilmesinin nedeni boşanmaların en yüksek oranının ilk beş yıl içinde olmasıdır. İlk beş yıl sonrası boşanma oranı düşmektedir. Bu çerçevede araştırmanın amacı; evli bireylerin Tanrı algıları ve çatışma çözüm stilleri arasındaki farklılıkların tespit edilmesidir. Çalışmanın önemini evlilik konulu çalışmalar açısından evli

²⁰ Matt Bradshaw vd., "Prayer, God Imagery, and Symptoms of Psychopathology", *Journal for the Scientific Study of Religion* 47 (Aralık 2008).

²¹ Seydeh Alavi vd., "Relationship Between Pathological Guilt And God Image With Depression İn Cancer Patients", *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 84 (Temmuz 2013).

²² Aysenur Bayraktar, *Bağlanma Stilleri, Çatışma Eğilimi, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki*. (İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015).

²³ Özlem Çakmak Tolan, *Evlilik Uyumunun Kişilik Özellikleri, İlişkiye Dair İnançlar ve Çatışma Çözüm Stilleri Bağlamında Yordanması (Diyarbakır ili örneği)* (Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015).

²⁴ Safiye Özgüç - Derya Tanrıverdi, "Relations Between Depression Level and Conflict Resolution Styles, Marital Adjustments of Patients With Major Depression and Their Spouses", *Archives of Psychiatric Nursing* 32 (Kasım 2017).

²⁵ Merve Okurcan, *Evlilikte Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Uyum İlişkisinin İncelenmesi*. (İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018).

²⁶ A. P. Greeff - T. de Bruyne, "Conflict Management Style and Marital Satisfaction", *Journal of Sex & Marital Therapy* 26/4 (2000).

²⁷ M. Rahim vd., "A Model of the Styles of Handling Conflict, Marital Satisfaction, and Instability", *SSRN Electronic Journal*, (Ekim 2004).

²⁸ S. Dildar vd., "Intimate Enemies: Marital Conflicts and Conflict Resolution Styles in Dissatisfied Married Couples", *Middle East Journal of Scientific Research* 15 (Ocak 2013).

bireylerin Tanrı algıları ile çatışma çözüm stilleri arasındaki farklılıkları inceleyerek bu konuda literatürde yer alan boşluğu doldurması ifade etmektedir.

2. Yöntem

Araştırma, tarama modeline göre yürütülmüştür. Tarama modelleri insanların geçmişte yaşamış oldukları veya içinde bulunulan süreçte yaşamakta oldukları durumları belirlemeyi amaç edinen modellerdir. Araştırmaya konu edilmiş olgu her ne ise olduğu şekliyle tanımlanmaya çalışılır. İlişkisel tarama modelleri ise en az iki olmak üzere ikiden fazla değişken arasındaki değişimin birlikte olup olmadığını veya değişimin derecesini tespit etmeye çalışan araştırma metodudur.²⁹

2.1. Araştırmanın Hipotezleri

- H1. Cinsiyet değişkenine göre evli bireylerin Tanrı algıları farklılaşmaktadır.
- H2. Cinsiyet değişkenine göre evli bireylerin çatışma çözüm stilleri farklılaşmaktadır.
- H3. Yaş değişkenine göre evli bireylerin Tanrı algıları farklılaşmaktadır.
- H4. Yaş değişkenine göre evli bireylerin çatışma çözüm stilleri farklılaşmaktadır.
- H5. Eğitim durumuna göre evli bireylerin Tanrı algıları farklılaşmaktadır.
- H6. Eğitim durumuna göre evli bireylerin çatışma çözüm stilleri farklılaşmaktadır.
- H7. Evli bireylerin Tanrı algıları ve çatışma çözüm stilleri arasında ilişki vardır.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırma evrenini Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içinde yer alan evli bireyler oluşturmaktadır. Araştırmada katılımcı seçiminde kullanılan örnekleme yöntemi olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden kartopu örneklemedir. Çevrim içi ölçek formlarının doldurulması sonucu ulaşılan örneklem sayısı en az beş yıldır evli olmak şartıyla toplam 458 kişidir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması için bilgilendirilmiş onam formu, sosyodemografik bilgi formu, Özlem Güler tarafından geliştirilmiş “Tanrı algısı ölçeği” (22 md.) kullanılmıştır.³⁰ 22 madde ile yapılan faktör analizinde ölçek maddelerinin temelde iki boyuta bağlı 5 alt faktör altında toplandığı görülmüştür. Bu faktörler “seven Tanrı, Tanrı’ya yönelik olumlu duygular, uzak/umursamaz Tanrı, korkutan ve cezalandıran Tanrı, Tanrı’ya yönelik olumsuz duygular” şeklindedir. Ölçek maddelerinin puanlaması yapılırken sevgi ifadeleri düz; korku ifadeleri ters yönde puanlanmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılığını tespite yarayan cronbach alfa katsayısı ,83 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin cronbach alfa katsayısı ,891 olarak çıkmıştır. Çalışmada kullanılan diğer ölçek Özen ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş olan “çatışma çözüm stilleri ölçeği”dir (25 md.).³¹ Ölçekte yer alan faktörler “olumsuz çatışma çözme stili, olumlu çatışma çözme stili, boyun eğme, geri çekilme” şeklindedir. Ölçeğin alt boyutları için cronbach alfa katsayıları “olumlu çatışma çözme stilleri’ için ,80, ‘olumsuz çatışma çözme stilleri’ için ,82, ‘geri çekilme’ alt boyutu için ,74, ‘boyun eğme’ alt boyutu için ise ,73’tür”. Bu çalışmada ölçeğin güvenirlik katsayısı ,781 olarak çıkmıştır. Ölçeğin alt faktörlerinin alfa katsayıları ise “olumlu çatışma çözme stilleri’ için ,70, ‘olumsuz çatışma çözme stilleri’ için ,71, ‘geri çekilme’ alt boyutu için ,73, ‘boyun eğme’ alt boyutu için ise ,76’dır”.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada ölçeklerin uygulanmasıyla elde edilen bilgiler SPSS 23.00 programında analiz edilmiştir. Analizlerde veriler, güvenirlik analizi, faktör analizi, t-Test bağımsız örneklem analizi, ANOVA analizi

²⁹ Niyazi Karasar, Bilimsel Araştırma Yöntemi (Nobel Akademik Yayıncılık, 2018).

³⁰ Güler, “Tanrı Algısı Ölçeği (TA)”.

³¹ Ayça Özen vd., “Romantik İlişkilerde Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği: Geçerlik Güvenirlik Çalışması”, Nesne Psikoloji Dergisi 4/7 (2016).

gibi verinin türüne göre çeşitli işlemlerden geçirilmiştir. Ölçeklerden elde edilen veriler SPSS'e yüklendikten sonra geçerlik güvenirlik analizleri yapılmıştır. Verilerin normal dağılımı karşıladığı görüldükten sonra SPSS'de parametrik testlere uygulanan işlemler yapılmıştır. Veriler normal dağılımı karşıladığı için belirtilen şu işlemler yapılmıştır: iki grubun ortalamalarındaki farklılığı tespit için "t-Test", üç ve üçten fazla bağımsız değişken arasındaki farklılığı tespit için "tek yönlü varyans analizi", iki sürekli değişken arasındaki farklılığı tespit için "Pearson Momentler Çarpımı Korelayon Katsayısı". Bu testlerin sonuçları ilgili başlıklar altında tablolar halinde sunulmuştur. Tablolarda yer alan "boyutlar" başlığı ilgili ölçeklerin alt boyutlarını ifade etmektedir.

2.5.Bulgular

Bu başlık altında katılımcılara ait demografik bilgilere ve cinsiyet, yaş, eğitim durumu değişkenleri ile araştırmanın bağımlı değişkenleri olan Tanrı algısı ve çatışma çözüm stilleri arasındaki farklılıkları gösteren tablolara yer verilmektedir.

Ölçeklerin uygulanma safhasında araştırmaya katılan kişilerin gönüllük esasına göre katılımlarını gerçekleştirmeleri ön planda tutulmuştur. Bu amaçla uygulanan ölçek formuna, araştırmadan elde edilen verilerin güvenilir olması açısından katılımcıların kendi istekleriyle araştırmaya destek olmalarını içeren bir açıklama eklenmiştir. Ölçeklerin bir kısmı elden doldurulmuş büyük bir kısmı ise online olarak doldurulmuştur. Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan katılımcıların demografik bilgilerini içeren yüzdeler ve dağılımlarına yer veren açıklamalar aşağıda yer almaktadır:

Araştırmanın örnekleminin %44,1'ini evli erkekler (N: 202) ve %55,9'unu evli kadınlar (N: 256) oluşturmaktadır. Buna göre evli erkekler ve evli kadınların araştırmaya katılım noktasında aralarında %11,8'lik bir fark görülmektedir. Katılımcıların yaş ortalaması 38,6'dır. Yaş dönemlerine göre sınıflandırılan katılımcıların yaş dağılımına göre araştırmadaki yüzdeler dilimlerine bakıldığında, en düşük yüzdeler dilimine (%6,8) sahip yaş aralığını 21-28 yaş aralığındaki (31 kişi) katılımcılar oluşturmaktadır. 21-28 yaş aralığını %19,2 ile 46 ve üstü yaş sahipleri (88 kişi); 46 ve üstü yaş sahiplerini %34,9 ile 37-45 yaş aralığındakiler (160 kişi); 37 45 yaş aralığındakileri %39,1 ile 29-36 yaş aralığındaki (179 kişi) katılımcılar takip etmektedir.

Araştırmaya katılanların eğitim durumlarına göre en küçük yüzdeler dilimine sahip olanlarını %3,7 ile ortaokul mezunları (17 kişi) oluşturmaktadır. Onları %7 ile ilkokul mezunları (32 kişi); %14,2 ile lise mezunları (65 kişi); %24,7 ile yüksek lisans-doktora mezunları (113 kişi); %50,4 ile (231kişi) üniversite mezunları takip etmektedir. Araştırmaya katılanların evlilik yaşlarına göre en düşük grubu %9 ile 46 yaş sonrası evlenenler (4 kişi) oluşturmaktadır. Bu yaş grubunu %2,6 ile 37-45 yaş aralığındakiler (12 kişi); sonrasında %13,8 ile 29-36 yaş aralığındakiler (63 kişi); sonrasında %17,2 ile 20 ve altı yaş aralığındakiler (79 kişi); sonrasında %65,5 ile 21-28 yaş aralığında evlenenler (300 kişi) oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların evlilik süresine göre dağılımlarına göre araştırmaya katılanların %35,8 ini 5-10 yıl aralığında evliliği devam edenler (164 kişi); %23,1'ini 11-15 yıl aralığında evliliği devam edenler (106 kişi); %14,6'sını 16-20 yıl aralığında evliliği devam edenler (67 kişi); %12,4'ünü 21-25 yıl aralığında evliliği devam edenler (57 kişi); %14'ünü 26-30 yıl aralığında evliliği devam edenler (64 kişi) oluşturmaktadır.

Tablo 1: Tanrı algısı ve cinsiyete ilişkin farklılıklar (T-Test)

(Boyutlar)	Cinsiyet	N	X	Ss	t	F	p
Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı	Kadın	256	4,51	,663	1,152	5,049	,025
	Erkek	202	4,42	,847			
Korku Yönelimli Tanrı Algısı	Kadın	256	4,36	,511	1,329	1,624	,185

Erkek 202 4,29 ,566

Tablo 1’de verilen bulgulara göre cinsiyet bağımsız değişkenine ilişkin sevgi yönelimli Tanrı algısı boyutunda kadınların ortalaması ($x = 4,51$) ile erkeklerin ortalaması ($x = 4,42$) arasında istatistiki açıdan kadınlar lehine anlamlı bir fark çıkmıştır ($t = 1,152$, $p < .05$). Korku yönelimli Tanrı algısı boyutunda ise cinsiyete göre istatistiki açıdan erkekler ve kadınlar arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır ($t = 1,329$, $p > .05$).

Tablo 2: Çatışma çözüm stilleri ve cinsiyete ilişkin farklılıklar (T-Test)

(Boyutlar)	Cinsiyet	N	X	Ss	t	F	p																																
Olumsuz Çatışma Çözme	Kadın	256	2,43	,960	,515	7,941	,607																																
	Erkek	202	2,39	,823				Olumlu Çatışma Çözme	Kadın	256	4,18	1,04	-,901	10,065	,368	Erkek	202	4,26	,843	Boyun Eğme	Kadın	256	3,87	1,10	-3,019	6,941	,003	Erkek	202	4,16	,921	Geri Çekilme	Kadın	256	3,92	1,19	1,158	6,349	,247
Olumlu Çatışma Çözme	Kadın	256	4,18	1,04	-,901	10,065	,368																																
	Erkek	202	4,26	,843				Boyun Eğme	Kadın	256	3,87	1,10	-3,019	6,941	,003	Erkek	202	4,16	,921	Geri Çekilme	Kadın	256	3,92	1,19	1,158	6,349	,247	Erkek	202	3,80	1,01								
Boyun Eğme	Kadın	256	3,87	1,10	-3,019	6,941	,003																																
	Erkek	202	4,16	,921				Geri Çekilme	Kadın	256	3,92	1,19	1,158	6,349	,247	Erkek	202	3,80	1,01																				
Geri Çekilme	Kadın	256	3,92	1,19	1,158	6,349	,247																																
	Erkek	202	3,80	1,01																																			

Tablo 2’de yer alan bulgulara göre cinsiyet bağımsız değişkenine göre çatışma çözüm stillerinin alt boyutlarından olumsuz çatışma çözme boyutunda kadınların aldığı ortalamalar (2,43) erkeklerin aldığı ortalamalardan (2,39) yüksek ($t = 0,515$, $p > .05$); olumlu çatışma çözme boyutunda erkeklerin aldığı ortalamalar (4,26) kadınların aldığı ortalamalardan (4,18) yüksek ($t = 0,901$, $p > .05$); geri çekilme boyutunda kadınların aldığı ortalamalar (3,92) erkeklerin aldığı ortalamalardan (3,80) yüksek ($t = 1,158$, $p > .05$) olmasına rağmen cinsiyet bağımsız değişkenine göre erkekler ve kadınlar arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığa ulaşamamıştır. Çatışma çözüm stilleri boyutlarından sadece boyun eğme boyutunda erkeklerin aldığı ortalamalar (4,16) ile kadınların aldığı ortalamalar (3,87) arasında ($t = 3,019$) istatistiki açıdan erkekler lehine anlamlı bir farklılık oluşmuştur ($p < .05$, $p = ,003$).

Tablo 3: Tanrı algısı ve yaş dönemine ilişkin farklılıklar (Anova-Tukey HSD)

(Boyutlar)	Yaş Dönemleri	N	X	Ss	F	P	Grp. Ar. Farklar
Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı	a-) 21-28 yaş	31	4,47	,73955	,435	,728	-----
	b-) 29-36 yaş	179	4,51	,64871			
	c-) 37-45 yaş	160	4,42	,83627			
	d-) 46 ve üstü yaş	88	4,91	,78853			

	Toplam	458	4,47	,75041			
Korku Yönelimli Tanrı Algısı	a-) 21-28 yaş	31	4,27	,61966			
	b-) 29-36 yaş	179	4,31	,51728			
	c-) 37-45 yaş	160	4,36	,56335	,405	,750	-----
	d-) 46 ve üstü yaş	88	4,31	,50070			
	Toplam	458	4,33	,53697			

Tablo 3'te yer alan bulgulara göre Tanrı algısı ölçeğinin alt boyutlarından olan sevgi yönelimli Tanrı algısı boyutunda yaş dönemlerine göre oluşturulan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır (F=0,435; p> .05). Aynı durum Tanrı algısı ölçeğinin diğer alt boyutu olan korku yönelimli Tanrı algısında da söz konusu olup yaş dönemlerine göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır (F=0,405; p> .05).

Tablo 4: Yaş dönemlerine göre çatışma çözüm stillerindeki farklılaşmalar

(Boyutlar)	Yaş Dönemleri	N	X	Ss	F	P	Grp. Ar. Farklar
Olumsuz Çatışma Çözme	a-) 21-28 yaş	31	2,81	1,00434			
	b-) 29-36 yaş	179	2,52	,91993			a-c
	c-) 37-45 yaş	160	2,29	,88832	4,230	,006	a-d
	d-) 46 ve üstü yaş	88	2,30	,79795			
	Toplam	458	2,42	,90206			
Olumlu Çatışma Çözme	a-) 21-28 yaş	31	4,41	,93182			
	b-) 29-36 yaş	179	4,27	,94344			
	c-) 37-45 yaş	160	4,16	1,01869	,845	,470	-----
	d-) 46 ve üstü yaş	88	4,17	,90160			
	Toplam	458	4,22	,96157			
Boyun Eğme	a-) 21-28 yaş	31	4,00	,94183			
	b-) 29-36 yaş	179	4,03	1,07616			
	c-) 37-45 yaş	160	3,97	1,07340	,107	,956	-----
	d-) 46 ve üstü yaş	88	3,99	,91391			
	Toplam	458	4,00	1,03438			
Geri Çekilme	a-) 21-28 yaş	31	4,08	1,09618			
	b-) 29-36 yaş	179	3,89	1,13580	,651	,582	-----
	c-) 37-45 yaş	160	3,79	1,13126			

d-) 46 ve üstü yaş	88	3,87	1,06905
Toplam	458	3,87	1,11782

Tablo 4'te yer alan çatışma çözüm stilleri ve yaş dönemine ilişkin bulgulara göre olumsuz çatışma çözme boyutunda ilk yetişkinliğin baş dönemi 21-28 yaş grubu ($x= 2,81$) ile orta yetişkinlik dönemi 37-45 yaş grubu arasında ($x= 2,29$) 21-28 yaş grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık çıkmıştır ($F= 4,230$; $p<.05$). Benzer şekilde aynı boyut altında ilk yetişkinliğin baş dönemi 21-28 yaş grubu ($x= 2,81$) ile son yetişkinlik dönemi 46 ve üstü yaş grubu arasında ($x= 2,30$; $p<.05$) 21-28 yaş grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür. Olumlu çatışma çözme boyutunda yaş dönemlerine göre grupların aldığı ortalamalar incelendiğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık çıkmamıştır ($F= 0,845$; $p> .05$). Boyun eğme boyutunda ($F= 0,107$; $p> .05$) ve geri çekilme boyutunda ($F= 0,651$; $p> .05$) yaş dönemlerine göre grupların aldığı ortalamalar incelendiğinde ortalamalar arasında farklılık olmakla beraber istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık söz konusu olmamıştır.

Tablo 5: Tanrı algısı ve eğitim durumuna ilişkin farklılıklar (Anova- Tukey HSD)

(Boyutlar)	Eğitim Durumu	N	X	Ss	F	P	Grp. Ar. Farklar
Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı	a-) İlkokul	32	4,53	,78366	2,370	,039	b-d
	b-) Ortaokul	17	4,72	,42290			
	c-) Lise	65	4,55	,70234			
	d-) Üniversite	231	4,39	,82370			
	e-) Y. Lisans/Doktora	113	4,55	,61250			
	Toplam	458	4,47	,75041			
Korku Yönelimli Tanrı Algısı	a-) İlkokul	32	4,30	,51724	1,062	,381	-----
	b-) Ortaokul	17	4,34	,48492			
	c-) Lise	65	4,22	,55219			
	d-) Üniversite	231	4,34	,56885			
	e-) Y. Lisans/Doktora	113	4,37	,46866			
	Toplam	458	4,33	,53697			

Tablo 5'te yer alan bulgulara göre sevgi yönelimli Tanrı algısı boyutunda eğitim seviyesine göre ortaokul mezunları ($x= 4,72$) ile üniversite mezunları ($x=4,39$) arasında ortaokul mezunları lehine istatistiksel olarak anlamlılık ifade edecek bir fark oluşmuştur ($F= 2,370$; $p<.05$). Korku yönelimli Tanrı algısı boyutunda ortalamalar genel olarak birbirine yakın olmakla beraber en yüksek ortalamayı alanlar yüksek lisans/doktora mezunları ($x= 4,37$) en düşük ortalamayı alanlar ise lise mezunları ($x=4,22$) olmuştur. Ancak korku yönelimli Tanrı algısı boyutu için bu ortalamalar istatistiksel olarak anlamlılık ifade edecek bir fark oluşturmamıştır ($F= 2,370$; $p> .05$).

Tablo 6: Çatışma çözüm stilleri ve eğitim durumuna ilişkin farklılıklar (Anova- Tukey HSD)

(Boyutlar)	Eğitim Durumu	N	X	Ss	F	P	Grp. Ar. Farklar
Olumsuz Çatışma Çözme	a-) İlkokul	32	2,50	,95256	1,277	,273	-----
	b-) Ortaokul	17	2,05	1,04971			
	c-) Lise	65	2,36	,92337			
	d-) Üniversite	231	2,47	,92481			
	e-) Y. Lisans/Doktora	113	2,37	,79515			
	Toplam	458	2,42	,90206			
Olumlu Çatışma Çözme	a-) İlkokul	32	3,77	1,18377	2,381	,038	a-e
	b-) Ortaokul	17	4,24	1,11043			
	c-) Lise	65	4,30	,94781			
	d-) Üniversite	231	4,19	,94334			
	e-) Y. Lisans/Doktora	113	4,36	,87198			
	Toplam	458	4,22	,96157			
Boyun Eğme	a-) İlkokul	32	4,34	1,03013	3,654	,003	b-d
	b-) Ortaokul	17	4,68	,87774			
	c-) Lise	65	4,10	1,18308			
	d-) Üniversite	231	3,86	1,06139			
	e-) Y. Lisans/Doktora	113	4,05	,82648			
	Toplam	458	4,00	1,03438			
Geri Çekilme	a-) İlkokul	32	3,00	,70711	,719	,610	-----
	b-) Ortaokul	17	3,97	1,11080			
	c-) Lise	65	4,16	,97183			
	d-) Üniversite	231	3,96	1,28079			
	e-) Y. Lisans/Doktora	113	3,85	1,11430			

Toplam	458	3,79	1,05460
---------------	-----	------	---------

Tablo 6'da yer alan bulgulara göre olumsuz çatışma çözme boyutunda eğitim seviyesine göre en düşük ortalamayı ortaokul mezunları ($x= 2,05$); en yüksek ortalamayı ise üniversite mezunları ($x= 2,47$) almıştır. Ancak bu farklılık istatistiksel olarak anlamlılık ifade etmemektedir ($F= 1,277$; $p> .05$). Olumlu çatışma çözme boyutunda ilkokul mezunları ($x= 3,77$) ile yüksek lisans/doktora mezunları (4,36) arasında, yüksek lisans/doktora mezunları lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık söz konusudur ($F= 2,381$; $p<.05$). Boyun eğme boyutunda ise ortaokul mezunları ($x= 4,68$) ile üniversite mezunları ($x= 3,86$) arasında ortaokul mezunları lehine anlamlı bir farklılık çıkmıştır ($F= 3,654$; $p<.05$). Geri çekilme boyutunda en yüksek ortalamayı lise mezunları ($x= 4,16$); en düşük ortalamayı ise ilkokul mezunları ($x= 3,00$) almış olmakla beraber istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($F= 0,719$, $p> .05$).

Tablo 7: Tanrı algısı ve çatışma çözüm stilleri arasındaki korelasyon sonuçları

Ölçekler	Çatışma Çözüm Stilleri
Tanrı Algısı	rr 0,256**

Tablo 7'de yer alan sonuçlara göre Tanrı algısı ile çatışma çözüm stilleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır ($r= 256$; $p<.01$).

Tablo 8: Tanrı algısı boyutları ve çatışma çözüm stilleri boyutları arasındaki korelasyon sonuçları

Tanrı Algısı Boyutları ile Çatışma Çözüm Stilleri Boyutları		Olumsuz Çatışma Çözme	Olumlu Çatışma Çözme	Boyun Eğme	Geri Çekilme
Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı	R	-,009	,192**	,169**	,126**
Korku Yönelimli Tanrı Algısı	R	,165**	-,026	,027	,031

Tablo 8'de yer alan bulgulara göre sevgi yönelimli Tanrı algısı ile çatışma çözüm stilleri ölçeğinin alt boyutlarında en yüksek anlamlı ilişki olumlu çatışma çözme ($r= ,192$; $p<.01$) en düşük anlamlı ilişki ise geri çekilme ($r= ,126$; $p<.01$) boyutunda pozitif yönlü olarak tespit edilmiştir. Sevgi yönelimli Tanrı algısı ile boyun eğme arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r= 169$; $p<.01$). Sevgi yönelimli Tanrı algısı ile olumsuz çatışma çözme arasında ise anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Korku yönelimli Tanrı algısı ile olumsuz çatışma çözme arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r= ,165$; $p<.01$).

2.6. Tartışma ve Sonuç

Tartışma başlığı altında bu çalışmadan elde edilen sonuçlarla diğer çalışmalardan elde edilen sonuçların literatür kapsamında değerlendirilmesi yer almaktadır. Bu bağlamda araştırmanın bulgularına ilişkin sonuçlar değerlendirildiğinde; çalışmadan çıkan sonuca göre araştırmanın hipotezlerinden H1 hipotezi "Cinsiyet değişkenine göre evli bireylerin Tanrı algıları farklılaşmaktadır." doğrulanmıştır. Cinsiyet bağımsız değişkenine ilişkin sevgi yönelimli Tanrı algısı boyutunda kadınların ortalaması ile erkeklerin ortalaması arasında kadınların lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Korku yönelimli Tanrı algısı boyutunda ise cinsiyete göre kadınlar ile erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. İlgili literatür incelendiğinde, sonuçlar açısından bu çalışmadan çıkan sonuçlara benzer ve farklı sonuçlara ulaşan araştırmaların olduğu görülmektedir. Bu farklılıklar iki cinsiyet arasında Tanrı algısı boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olması veya olmamasına işaret

etmektedir. Dınvar tarafından yapılan araştırmada, yaşları 17-60 arasında değişen örneklem grubunda cinsiyete göre korku yönelimli Tanrı algısı ortalaması erkeklerde kadınlara göre daha yüksek çıkmış ve erkekler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık çıkmıştır. Sevgi yönelimli Tanrı algısı boyutunda ise kadınların ortalaması erkeklerin ortalamasından yüksek çıkmış ancak istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşmamıştır.³²

Kış tarafından yaşları 20-60 arasında değişen örneklem grubunda kadınların Tanrı algısı ölçeğinden almış oldukları puan ortalaması erkeklerin puan ortalamasından yüksek olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşmamıştır³³ Ceylan tarafından yaşları 18-65 aralığında olan örneklem üzerinde gerçekleştirilen araştırmada, korku yönelimli Tanrı algısı puan ortalaması kadınlarda erkeklere göre yüksek çıkmış ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Sevgi yönelimli Tanrı algısı boyutunda ise kadınların puan ortalaması erkeklerin puan ortalamasından yüksek olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır.³⁴ Aydın tarafından yaşları 18-64 arasında değişen örneklem grubu üzerinde gerçekleştirilen araştırmada, kadınların korku yönelimli Tanrı algısından almış oldukları Mann-Whitney U değeri erkeklerin almış oldukları değerden yüksek çıkmıştır. Sevgi yönelimli Tanrı algısı boyutunda ise cinsiyete göre herhangi bir farklılık görülmemiştir.³⁵ Meier ve Meier (2004) tarafından bir grup öğrenci üzerinde yapılan araştırmada, cinsiyete göre Tanrı algısında farklılığa rastlanmamıştır³⁶ Cartledge (2009) tarafından İngiltere’de teoloji bölümü öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada, erkeklerin eril Tanrı imajına, kadınların ise dişil Tanrı imajına sahip oldukları tespit edilmiştir. Literatürde yer alan çalışmalarda görüldüğü gibi kadınların ve erkeklerin Tanrı algısı boyutlarından almış oldukları ortalamalar örneklem grubunun özelliklerine göre cinsiyet açısından anlamlılık düzeyinde farklılık göstermektedir.³⁷

Cinsiyet açısından Tanrı algısındaki farklılıklara dair araştırmalardan çıkan sonuçlar bazen bir boyutta bir cinsiyetin öne çıkması bazen de iki cinsiyet açısından bir farklılığın tespit edilememesi şeklinde görülmektedir. Sevgi ve korku yönelimli Tanrı algısının şekillenmesinde cinsiyetin doğrudan bir etki oluşturmasından daha etkili olabilecek bir unsur bireyin yetiştiği ailenin Tanrı algısıdır. Bireyin yetiştiği ailenin Tanrı algısının şekillenmesinde de dinin sunmuş olduğu Tanrı inancına ait içeriğin şekli önem taşır. Araştırmaların gerçekleştirildiği örneklem gruplarının ailelerinde Tanrı ile bağlantılı dini bir hayatın yaşanıp yaşanmaması bu bağlamında örneklem grubunun Tanrıya ilişkin olumlu veya olumsuz tutum geliştirebilmesine sebep olabilmektedir. Cinsiyetin erkek veya kadın olmak şeklinde Tanrıya dair inançların oluşmasında etkisinin oluşması bireyin yetiştirilmesindeki etkiye göre daha önemsiz bir etki olarak değerlendirilebilir. Bu durum Doğan ve Karaca tarafından yapılan araştırmada da doğrulanmıştır. Cinsiyetin dindarlık üzerine etkisine dair meta analiz tekniği ile yapılan araştırmada cinsiyetin dindarlığa etkisinin önemsiz düzeyde olduğunun tespit edilmiştir.³⁸

Araştırmanın ikinci hipotezi olan H2 hipotezi “Cinsiyet değişkenine göre evli bireylerin çatışma çözüm stilleri farklılaşmaktadır.” araştırmadan çıkan sonuca göre doğrulanmıştır. Cinsiyet bağımsız değişkenine ilişkin çatışma çözüm stilleri boyutlarından sadece boyun eğme boyutunda erkeklerin aldığı ortalamalar ile kadınların aldığı ortalamalar arasında istatistiksel açıdan erkekler lehine anlamlı bir farklılık çıkmıştır. Literatüre benzer çalışma sonuçları açısından bakıldığında, Öner tarafından 113 çift ile yapılan araştırmada, olumlu çatışma çözme stilleri boyutunda kadınlarla erkekler arasında kadınlar lehine

³² Dınvar, *Travma Sonrası Stres, Dünyaya İlişkin Varsayımlar ve Tanrı Algısı Arasındaki İlişki*.

³³ Betül Kış, *Müslümanlarda bağlanma ve Tanrı algısı*. (İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018).

³⁴ Ummahan Esra Ceylan, *Ölümlülük Bilincinin Dini Başa Çıkma, Tanrı Algısı, Ölüm Kaygısı ve Psikolojik İyi Olma İle İlişkisi* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018).

³⁵ Merve Aydın - Arzu Egemberdiyeva, “Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin İncelenmesi”, *Türkiye Eğitim Dergisi* 3/1 (Haziran 2018).

³⁶ Augustine Meier - Molisa Meier, “The Formation of Adolescents’ Image of God”, *American Journal of Pastoral Counseling* 7 (Mart 2004).

³⁷ Mark Cartledge, “God, Gender and Social Roles: A Study in Relation to Empirical-Theological Models of the Trinity”, *Journal of Empirical Theology* 22 (Ekim 2009).

³⁸ Murat Doğan – Faruk Karaca, “Cinsiyetin Dindarlık Üzerine Etkisi: Bir Meta Analiz Çalışması”, *Bilimname* 0/45 (2021).

istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Çatışma çözüm stillerinde yer alan diğer boyutlar için ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.³⁹ Okurcan tarafından gerçekleştirilen araştırmada, evli çiftlerin cinsiyete göre çatışma çözüm stilleri ölçeğinden almış oldukları ortalamalarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.⁴⁰

Gürkan tarafından gerçekleştirilen araştırmada, olumlu çatışma çözme boyutunda kadınların aldığı ortalamalar ile erkeklerin aldığı ortalamalar arasında kadınlar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür. Buna göre kadınlar olumlu çatışma çözme stilini daha çok tercih etmektedir. Diğer boyutlarda ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık oluşmamıştır.⁴¹ Akıl tarafından yapılan araştırmaya göre, cinsiyet açısından olumlu çatışma çözme ve geri çekilme boyutunda kadınlar ile erkekler arasında, kadınlar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık çıkmıştır. Buna göre kadınlar, çatışma çözümünde olumlu çatışma çözme ve geri çekilme stilini daha çok tercih etmektedir.⁴² Marchand ve Hock tarafından evli ve çocuk sahibi çiftler üzerinde yapılan araştırmada, kocalar ve kadınların benzer seviyede evlilik doyumuna sahip oldukları ve saldırganlıkla eşit derecede kaçınma çatışma çözüm stilini tercihte buldukları tespit edilmiştir.⁴³ Bermudez, Reyes, Wampler (2006) tarafından Latin çiftler üzerinde yapılan araştırmada, cinsiyete göre çatışma çözüm stillerinde bir farklılık tespit edilememiştir.⁴⁴ Iqbal, Gillani ve Kamal (2013) tarafından en az 5 yıl evli olan çiftler üzerinde yapılan araştırmada, cinsiyete göre çatışma çözüm stillerinde anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Kadınların ve kocaların çatışma çözümünde kullandığı tercih edilmiş bir stilin olmadığına dikkat çekilmiştir.⁴⁵ Cheng tarafından Tayvan'daki farklı kültürlerden çiftlerin üzerinde yapılan araştırmada, evlilik çatışmalarını yönetim konusunda erkekler kaçınan çatışma çözüm stilini daha çok tercih ederken kadınlar, bütünlendirici çatışma çözüm stilini daha çok tercih etmektedir sonucuna ulaşılmıştır.⁴⁶

Literatüre bakıldığında, benzer çalışmaların sonuçlarında olumlu çatışma çözme boyutunda, uzlaşmacı, bütünlendirici ve geri çekilme çatışma çözüm stillerinde erkekler ve kadınlar arasında kadınların lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Aynı konuda benzer çalışmalarda cinsiyet açısından çatışma çözüm stillerinde erkek ve kadınlar arasında anlamlılık oluşturacak farklılık olmadığını bildiren araştırmalar da bulunmaktadır. Çalışmalardaki farklı sonuçlar iki cinsiyet için tam belirgin bir şekilde belli bir çatışma çözüm stilini tercih yönünde kanaat uyandırmasa da kadınların erkeklere göre çatışma çözümünde olumlu ve uzlaşmacı yolu tercih ettiklerine dair bir izlenim uyandırmaktadır. Erkeklerin kaçınma çatışma çözüm stilini tercih ettiklerine dair araştırma sonuçları bulunsada bu sonucu bütün bir cinsiyet için geçerli kılmak daha fazla benzer sonucu zorunlu kılmaktadır. Bu çalışmada çatışma çözümü açısından boyun eğme boyutunda erkekler farklılık oluşturmuştur. Boyun eğme çatışma durumunda karşı tarafın isteğine uyma, kendi isteğinden vazgeçme durumunu ifade eder. İlişki açısından düşünüldüğünde kazan/kazan temelli bir çözümden uzak sadece bir tarafın kazandığı, diğer tarafın mağdur olduğu bir çatışma çözümünün eşler arasındaki bağı zedelemesi muhtemeldir. Çatışmanın büyümemesi anlamında eşlerden biri boyun eğme davranışı gösterebilir ancak bu durum çatışmanın büyümesini engellerken diğer taraftan duygusal bağın zedelenmesine neden olabilir. Araştırma nicel yaklaşımla gerçekleştirildiği için neden boyun eğme davranışı tercih edilmiş olabilir bu konuda net bir şey söylemek mümkün görünmemektedir. Ancak

³⁹ Derya Şengül Öner, *Evliliğin Evlilik Çatışması, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Uyumlarının İncelenmesi* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013).

⁴⁰ Okurcan, *Evlilikte Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Uyum İlişkisinin İncelenmesi*.

⁴¹ Nebahat Gülsu Gürkan, *Evliliğin Bağlanma Biçimleri ile Çatışma Çözüm Stillerinin Çift Uyumlarını Yordama Gücü* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020).

⁴² Ezgi Akıl, *Ebeveynlerin Evlilik Çatışması Çatışma Çözüm Stilleri ve Çocuklarının Algıladıkları Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki* (İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019).

⁴³ Jennifer F. Marchand - Ellen Hock, "Avoidance And Attacking Conflict-Resolution Strategies Among Married Couples: Relations To Depressive Symptoms And Marital Satisfaction", *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies* 49/2 (2000).

⁴⁴ J. Maria Bermudez vd., "Conflict Resolution Styles Among Latino Couples", *Journal of Couple & Relationship Therapy* 5/4 (Ekim 2006).

⁴⁵ Nazia Iqbal - Anila Kamal, "Conflict Management Styles And Its Outcomes Among Married Couples", *FWU journal of Social Sciences* 7 (Ocak 2013).

⁴⁶ Chuan Chuan Cheng, "A study of inter-cultural marital conflict and satisfaction in Taiwan", *International Journal of Intercultural Relations* 34/4 (Temmuz 2010).

boyun eğme davranışının çatışma çözümünde kısa süreli olumlu bir durum ortaya çıkarsa da uzun vadede boyun eğmenin eşler arasındaki ilişkiye zarar vermesi muhtemeldir.

Araştırmanın üçüncü hipotezi olan H3 “Yaş değişkenine göre evli bireylerin Tanrı algıları farklılaşmaktadır.” araştırmadan çıkan sonuca göre doğrulanmamıştır. Tanrı algısı ölçeğinin alt boyutlarından olan sevgi yönelimli Tanrı algısı boyutunda yaş dönemlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Aynı durum Tanrı algısı ölçeğinin diğer alt boyutu olan korku yönelimli Tanrı algısında da söz konusu olup yaş dönemlerine göre alınan ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Literatüre bakıldığında, bu araştırma ile benzer sonuca ulaşan çalışmalar olduğu gibi yaş gruplarına göre Tanrı algısında farklılaşmanın olduğunu tespit eden araştırmalar da bulunmaktadır. Kış tarafından yaşları 20-60 arasında değişen örneklem grubunda, 20-30 yaş aralığındakilerin Tanrı algısı ölçeğinden almış oldukları puan ortalaması 31-60 yaş aralığındakilerin puan ortalamasından yüksek olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşmamıştır.⁴⁷ Aydın tarafından yaşları 18-64 arasında değişen örneklem grubu üzerinde gerçekleştirilen araştırmada, katılımcıların yaş değişkenine göre korku yönelimli Tanrı algısından almış oldukları değerlerde ve genel Tanrı algısından almış oldukları değerlerde anlamlı bir farklılığa ulaşılamamıştır. Sevgi yönelimli Tanrı algısı boyutunda ise yaş değişkenine göre katılımcıların bu boyuttan almış oldukları değerlerle yaş arasında doğru orantılı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Buna göre yaş arttıkça katılımcıların sevgi yönelimli Tanrı algısı boyutundan almış oldukları değerlerde yükselme görülmektedir.⁴⁸

Tanrı algısına yaşın doğrudan bir etkisi bireyin bilişsel gelişimiyle paralel bir şekilde görülebilir. Tanrı kavramına dair içeriklerin anlaşılması bireylerin soyut işlemler dönemine geçişi ile mümkün olmaktadır. Soyut işlemler dönemine geçiş de bireyin yaş itibarıyla büyümesiyle ilişkilidir. Diğer taraftan bireyin yaşla bağlantılı olarak ergenlik dönemine girmesi, bu dönemde yaşamış olduğu bilişsel, duygusal, fizyolojik gelişim de bireyin Tanrı ile ilişkisinde etki oluşturabilmektedir. Ancak bu etkiler bizatihi yaşın oluşturduğu etkiler değil yaşla birlikte ortaya çıkan değişimlerin oluşturduğu etkilerdir. Literatürde yaşla birlikte farklılığın oluştuğuna dair çalışmalar yer almaktadır. Ancak bu etkinin oluşmadığında dair çalışmalar da yer almaktadır. Bu çalışmada da yaşın Tanrı algısında farklılığa yol açmadığı görülmüştür.

Araştırmanın dördüncü hipotezi olan H4 “Yaş değişkenine göre evli bireylerin çatışma çözüm stilleri farklılaşmaktadır.” araştırmadan çıkan sonuca göre doğrulanmıştır. Olumsuz çatışma çözme boyutunda ilk yetişkinliğin baş dönemi 21-28 yaş grubu ile orta yetişkinlik dönemi 37-45 yaş grubu arasında 21-28 yaş grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık çıkmıştır. Benzer şekilde aynı boyut altında ilk yetişkinliğin baş dönemi 21-28 yaş grubu ile son yetişkinlik dönemi 46 ve üstü yaş grubu arasında 21-28 yaş grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Benzer konuda literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında, Okurcan tarafından gerçekleştirilen araştırmada, evli çiftlerin yaş gruplarına göre çatışma çözüm stillerinden aldıkları ortalamalarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa ulaşılamamıştır.⁴⁹ Gürkan (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucuna göre, 21-30 yaş grubu olumlu çatışma çözme stilini 31-40 ve 41 ve üzeri yaş grubuna göre daha çok tercih etmektedir. 31-40 yaş grubu da 41 ve üzeri yaş grubuna göre olumlu çatışma çözme stilini daha çok tercih etmektedir.⁵⁰ Akıl tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucuna göre 26-30 yaş grubundakiler, diğer yaş gruplarına göre çatışma anında olumlu çatışma çözme stilini daha çok tercih ediyor görünmektedir.⁵¹

Bu araştırmada, olumlu çatışma çözme boyutunda herhangi bir farklılığa rastlanmazken literatürde yer alan çalışmalarda yaşın artışıyla olumlu çatışma çözüme azalış ve 21-30 yaş grubu ile 26-30 yaş grubunun diğer yaş gruplarına göre olumlu çatışmayı daha çok tercih ettiklerine dair bulgular vardır. Bu araştırmada, yaşın artışıyla olumsuz çatışma çözüme azalışın olduğu bir durum ortaya çıkmıştır.

⁴⁷ Kış, *Müslümanlarda Bağlanma ve Tanrı Algısı*.

⁴⁸ Aydın - Egemberdiyeva, “Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin İncelenmesi”.

⁴⁹ Okurcan, *Evlilikte Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Uyum İlişkisinin İncelenmesi*.

⁵⁰ Gülsu Gürkan, *Evli Bireylerin Bağlanma Biçimleri ile Çatışma Çözüm Stillerinin Çift Uyumlarını Yordama Gücü*.

⁵¹ Akıl, *Ebeveynlerin Evlilik Çatışması Çatışma Çözüm Stilleri ve Çocuklarının Algıladıkları Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki*.

Literatürde ise yaşın artışıyla olumlu çatışma çözmenin azalması söz konusudur. Bu araştırma ve diğer araştırmalardan çıkan sonuçlar olumlu ve olumsuz çatışma çözme boyutunda birbirine zıt gibi görünmektedir. Araştırmalardan farklı sonucun ortaya çıkmasının sebebi; örneklem gruplarındaki farklılaşmadan kaynaklanıyor olabilir. Ancak 21-28 yaş grubu düşünüldüğünde 37 yaş üstü diğer yaş gruplarına göre özellikle evlilik konusunda daha tecrübesiz bir grubu temsil etmektedir. Diğer taraftan hayatta iş, evlilik gibi bireyin yaşamının temeli olan konularda bireylerin yaşamış oldukları stresli durumlar bu konularda daha tecrübeli olan diğer yüksek yaş gruplarına göre özellikle duygu yönetimi konusunda 21-28 yaş grubunu zorluyor olabilir. Tecrübesizlik, hayat stresi ve benzeri konuların oluşturduğu gerilimler 21-28 yaş grubunda, oluşturduğu strese bağlı olarak özellikle evlilik konusunda ev içindeki çatışmaların yönetimini zorlaştırabilir. Araştırmadan çıkan sonuç bu bağlamda değerlendirilebilir.

Araştırmanın beşinci hipotezi olan H5 “Eğitim durumuna göre evli bireylerin Tanrı algıları farklılaşmaktadır.” araştırmadan çıkan sonuca göre doğrulanmıştır. Sevgi yönelimli Tanrı algısı boyutunda eğitim seviyesine göre ortaokul mezunları ile üniversite mezunları arasında ortaokul mezunları lehine anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Literatürde benzer çalışmalara bakıldığında, Dınvar tarafından gerçekleştirilen araştırmada, eğitim seviyesine göre sevgi yönelimli ve korku yönelimli Tanrı algısı boyutlarında lisans ve üstü eğitim kurumundan mezun olanlar ile lise ve altı eğitim kurumundan mezun olanların almış oldukları ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşmamıştır.⁵² Ceylan tarafından yaşları 18-65 aralığında olan örneklem üzerinde gerçekleştirilen araştırmada, eğitim düzeyi yükseldikçe Tanrı algısı ölçeğinin sevgi yönelimli Tanrı algısı boyutundan alınan toplam puanların düştüğü tespit edilmiştir. Aynı çalışmada korku yönelimli Tanrı algısı boyutundan alınan toplam puanların ise eğitim düzeyinin yükselişine paralel bir şekilde yükseldiği tespit edilmiştir.⁵³

Literatürden elde edilen sonuçlarda farklılık görülse de gerçekleştirilen araştırmaların bir kısmı ile bu araştırmadan çıkan sonuçlar arasında paralellik görülmektedir. Bu araştırmada sevgi yönelimli Tanrı algısı boyutunda ortaokul mezunları anlamlılık ifade eden bir fark oluşturmuştur. Literatürdeki araştırmalar eğitim seviyesi yükseldikçe sevgi yönelimli Tanrı algısında bir düşüşün olduğunu doğrulamaktadır. Korku yönelimli Tanrı algısında ise bu çalışmada eğitim gruplarına göre alınmış olan ortalamaların birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Araştırmanın örneklem grubunda korku yönelimli algının benzer şekilde içselleştirildiği şeklinde yorumlanabilir.⁵⁴ Sevgi yönelimli Tanrı algısındaki düşüş, bireylerin almış oldukları eğitimin niteliği (seküler veya pozitivizm içerikli olması gibi), içinde buldukları kültür çevresi gibi pek çok faktörden kaynaklanmış olabilir. Genel olarak araştırmaların örneklem gruplarının özellikleri araştırmalardan ortaya çıkan sonucun farklılaşmasında etkili olmaktadır.

Araştırmanın altıncı hipotezi olan H6 “Eğitim durumuna göre evli bireylerin çatışma çözüm stilleri farklılaşmaktadır.” araştırmadan çıkan sonuca göre doğrulanmıştır. Olumlu çatışma çözme boyutunda ilkökul mezunları ile yüksek lisans/doktora mezunları arasında, yüksek lisans/doktora mezunları lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık söz konusudur. Boyun eğme boyutunda ise ortaokul mezunları ile üniversite mezunları karşılaştırıldığında ortaokul mezunları lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu sonuçlara göre olumlu çatışma çözme stilini eğitim seviyesi yüksek lisans veya doktora olanlar daha çok tercih ediyor denilebilir. Boyun eğme stilini de eğitim seviyesi ortaokul olanlar daha çok tercih ediyor denilebilir. Literatürde benzer konulu çalışmalara bakıldığında, Öner tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucuna göre ilkökul mezunu bireyler olumlu çatışma çözme stiline diğer eğitim kurumlarından mezun olanlara göre daha az başvurmaktadır. Benzer şekilde olumsuz çatışma çözme boyutunda ilkökul mezunu evli çiftlerin lise ve üniversite mezunu olan evli çiftlere göre olumsuz çatışma çözme stilini daha çok tercih ettikleri tespit edilmiştir. Diğer bir farklılık yüksekökol mezunları ile

⁵² Dınvar, *Travma Sonrası Stres, Dünyaya İlişkin Varsayımlar ve Tanrı Algısı Arasındaki İlişki*.

⁵³ Ceylan, *Ölümlülük Bilincinin Dini Başa Çıkma, Tanrı Algısı, Ölüm Kaygısı ve Psikolojik İyi Olma İle İlişkisi*.

⁵⁴ Mehmedoğlu, *Tanrıyı Tasavvur Etmek*.

üniversite mezunları arasında oluşmuştur. Buna göre yüksekokul mezunu evli çiftler olumsuz çatışma çözme stiline üniversite mezunlarına göre daha çok başvurmaktadır.⁵⁵

Okurcan tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucuna göre, eğitim durumu lise ve altı olan evli çiftler çatışma durumunda boyun eğme stilini daha çok tercih ediyor görünmektedir. Çatışma çözüm stillerinde yer alan diğer boyutlarda ise eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık oluşmamıştır.⁵⁶ Bermudez, Reyes ve Wampler (2006) tarafından Latin çiftler üzerinde yapılan araştırmada ilkökul mezunu kadınların kaçınma çatışma çözüm stilini yüksekokul, kolej, üniversite gibi diğer eğitim kurumlarından mezun olan kadınlara göre daha çok tercih ettikleri tespit edilmiştir.⁵⁷ Bu araştırmadan elde edilen sonuç, yukarıda literatürle ilişkili bahsi geçen araştırmalardan elde edilen sonuçlarla paralellik arz etmektedir. Eğitim seviyesi yüksek olanların olumlu çatışma çözme stilini daha çok tercih ettikleri, eğitim seviyesi düştükçe boyun eğme ve olumsuz çatışma çözüm stiline daha çok tercih edildiği hem bu çalışma hem de diğer çalışmalardan elde edilen sonuçlarda görülmektedir. Araştırmalardan ortaya çıkan bu sonuç eğitim ve davranış arasındaki ilişki açısından olumlu bir sonuçtur. Eğitim, bireylerin davranışlarında değişiklik meydana getirdiğinde anlamlı hale gelir. Aldığı eğitim sayesinde hayata bakışı, olayları değerlendirisi zenginleşen insanın, yaşadığı çatışmalarda gerginlik yaşamaması, olayı büyütmesi, aksi bir durum söz konusu olmadıkça hiç eğitim almamış veya eğitim düzeyi daha düşük insanlara göre daha az olası bir durumdur.

Araştırmanın yedinci hipotezi olan H7 “Evli bireylerin Tanrı algıları ve çatışma çözüm stilleri arasında ilişki vardır.” araştırmadan çıkan sonuca göre doğrulanmıştır. Tanrı algısı ile çatışma çözüm stilleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Sevgi yönelimli Tanrı algısı ile çatışma çözüm stilleri ölçeğinin alt boyutlarından en yüksek anlamlı ilişki olumlu çatışma çözme, en düşük anlamlı ilişki ise geri çekilme boyutunda pozitif yönlü olarak tespit edilmiştir. Sevgi yönelimli Tanrı algısı ile boyun eğme arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir, sevgi yönelimli Tanrı algısı ile olumsuz çatışma çözme arasında ise anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Korku yönelimli Tanrı algısı ile olumsuz çatışma çözme arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuca göre bireylerin Tanrı algılarındaki farklılaşmalar ile onların çatışma çözümünde tercih ettikleri yöntemler arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu araştırmada sevgi yönelimli Tanrı algısı ile en yüksek pozitif yönlü anlamlı ilişki olumlu çatışma çözme arasında çıkmıştır. Sevgi yönelimli Tanrı algısı ile boyun eğme ve geri çekilme arasında da pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Sevgi yönelimli Tanrı algısı ile en düşük düzeyli pozitif yönlü anlamlı ilişki geri çekilme çatışma çözümünde çıkmıştır. Bu sonuçlara göre sevgi yönelimli Tanrı algısına sahip olma düzeyinde artış olması durumunda, çatışma çözümünde en çok olumlu çatışma çözme stili, sonrasında boyun eğme ve geri çekilme çatışma çözüm yöntemlerinin kullanılma durumlarında artış olmaktadır. Sevgi yönelimli Tanrı algısı bireyin Tanrı'ya yönelik olumlu algı ve duygulanımlarına atıf yapar. Tanrıya sevgi ile yönelmiş olan birey özellikle insanlar arası ilişkiler söz konusu olduğunda O'nun sevgisini, rızasını kazanmak için karşılaştığı zorluklarda pozitif yönelimli olur. Zorluklar olumlu çatışma çözümünü anlamındaki yöntemleri kullanmak pozitif yönelimin ifadesidir. Ancak araştırmada sevgi yönelimli Tanrı algısı ile boyun eğme arasında da pozitif yönlü bir ilişki çıkmıştır. Boyun eğme çatışma çözümünü açısından bir tarafın kazandığı diğer tarafın kaybettiği bir durumu yansıtması açısından olumsuz bir çatışma yöntemi olarak değerlendirilebilir. Fakat özellikle aile içi ilişkiler söz konusu olduğunda boyun eğme süreklilik arz etmediği taktirde çatışmanın büyümesini önleme anlamında olumlu bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. İnsanlar içlerinde buldukları haller itibarıyla her zaman dengeli bir tutum sergileyebilir. Evlilikte dengesizliğin olduğu durumlarda eşlerden birinin dengesizliğin artmaması anlamında boyun eğmesi karşı tarafın içinde bulunduğu halden uzaklaştığında dengeli tavra gelmesini sağlayabilir. Aksi durum boyun eğmeden dengesizliğin artışına destek olmak ilişki içinde daha derin çatlaklara sebep olabilir. Bu anlamda boyun eğme duruma göre olumlu bir yöntem olarak değerlendirilebilir.

⁵⁵ Şengül Öner, *Evli Bireylerin Evlilik Çatışması, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Uyumlarının İncelenmesi*.

⁵⁶ Okurcan, *Evlilikte Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Uyum İlişkisinin İncelenmesi*.

⁵⁷ Bermudez vd., “Conflict Resolution Styles Among Latino Couples”.

Sevgi yönelimli Tanrı algısı içsel dindarlığın göstergelerindedir. Herhangi bir baskı veya korkuya maruz kalmadan bir inancı benimsemiş olan bireyin, benimsemiş olduğu inancın öğretilerini hayatına yansıtma düzeyi daha yüksektir. Olumlu Tanrı tasavvuru, iç gerçeklik ve dış gerçeklik arasında kurduğu dengeyle bireyin benlik duygusuna olumlu manada katkı sağlar.⁵⁸ Özüyle kurduğu ilişki olumlu olan insanlardan aşırıya kaçan davranışlar yerine içinde kurmuş olduğu dengeyi yansıtan olumlu davranışlar çıkması muhtemeldir. Bu olumluluk, bireyin karşılaştığı sorunlarda sorun üzerine odaklanmak yerine sorunun çözümüne odaklanmasına da katkı sağlayabilir. Dolayısıyla bu araştırmadan çıkan sevgi yönelimli Tanrı algısı ile olumlu çatışma çözme, boyun eğme ve geri çekilme arasındaki pozitif yönlü ilişki olması beklenen bir ilişkidir. Sevgi yüklü benlik, sorun çözümünde pozitif tavırla yol almak ister. Araştırmada korku yönelimli Tanrı algısı ile olumsuz çatışma çözme arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Olumlu Tanrı tasavvuru nasıl ki benliği güçlendirip bireyde pozitif bakış açısı ortaya çıkarıyorsa olumsuz Tanrı tasavvurunun da bunun tam tersi bir duruma sebep olması muhtemeldir. Olumsuz Tanrı tasavvuru iç gerçeklik ve dış gerçeklik arasında oluşan dengeyi bozup bireyin öz saygı, öz sevgisine yönelik bir olumsuzluk ortaya çıkarır. Bu olumsuzluk bireyin karşılaştığı zorluklarda sorun çözümü yerine soruna odaklanıp öfke gibi olumsuz duyguları yüklenmesine sebep olur. Dolayısıyla sorun çözümünde olumlu çözüm stilleri yerine olumsuz stilleri tercih eder. Araştırmadan ortaya çıkan sonuca göre korku yönelimli Tanrı algısı ile olumsuz çatışma çözme arasındaki pozitif yönlü ilişkide, korku yönelimli Tanrı algısı düzeyindeki artış olumsuz çatışma çözmenin kullanılmasındaki artışı beraberinde getirmektedir. Evlilik iki insanın aynı çatı altında huzurlu bir birliktelik geçirmek istediği en önemli sosyal kurumlardan biridir. Evlilik birlikteliği sürecinde hayatın getirmiş olduğu yükümlülükler, insanlarla kurulan ilişkilerdeki olumsuzluklar vs., bu kurum içinde zaman zaman insanların stres yüküne bağlı olarak çatlaklar çıkarabilir. Bu çatlakların oluştuğu zamanlarda bireylerin eş olarak birbirlerine tutumları, oluşan çatlağın büyümesinde veya kapanmasında çok etkili olacaktır. İşte bu durumlarda bireylerin zihinlerindeki Tanrı algısı, çatışma konusundaki olumlu veya olumsuz tutumun oluşmasında büyük öneme sahiptir. Çünkü bu araştırmadan çıkan sonuçlara göre bireylerin Tanrı algısının sevgi yönelimli olmasıyla bireylerin olumlu çatışma çözme yöntemlerini tercihleri arasında doğru orantılı bir ilişki çıkmıştır.

Finansman/ Grant Support

Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

The author(s) declared that this study has received no financial support.

Çıkar Çatışması/ Conflict of Interest

Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.

The authors have no conflict of interest to declare.

Kaynaklar

- Akıl, Ezgi. *Ebeveynlerin Evlilik Çatışması Çatışma Çözüm Stilleri ve Çocuklarının Algıladıkları Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki*. İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, , Yüksek Lisans Tezi , 2019.
- Alavi, Seydeh vd. "Relationship between Pathological Guilt and God Image with Depression in Cancer Patients". *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 84 (2013).
- Avşaroğlu, Selahattin. "Aile İçi İlişkiler ve İletişim". *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim*. ed. İdris Kaya. 264-284. Ankara: Pegem Akademi, 4., 2012.
- Aydin, Merve - Egemberdiyeva, Arzu. "Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin İncelenmesi". *Türkiye Eğitim Dergisi* 3/1 (2018), 37-53.
- Bayraktar, Ayşenur. *Bağlanma Stilleri, Çatışma Eğilimi, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Bermudez, J. Maria vd. "Conflict Resolution Styles Among Latino Couples". *Journal of Couple & Relationship Therapy* 5/4 (2006), 1-21.

⁵⁸ Mehmedoğlu, *Tanrıyı Tasavvur Etmek*.

- Bradshaw, Matt vd. "Prayer, God Imagery, and Symptoms of Psychopathology". *Journal for the Scientific Study of Religion* 47 (01 Aralık 2008), 644-659.
- Cartledge, Mark. "God, Gender and Social Roles: A Study in Relation to Empirical-Theological Models of the Trinity". *Journal of Empirical Theology* 22 (2009), 117-141.
- Ceylan, Ummahan Esra. *Ölümlülük Bilincinin Dini Başa Çıkma, Tanrı Algısı, Ölüm Kaygısı ve Psikolojik İyi Olma ile İlişkisi*. Ankara üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- Cheng, Chuan Chuan. "A Study Of İnter-Cultural Marital Conflict And Satisfaction İn Taiwan". *International Journal of Intercultural Relations* 34/4 (2010), 354-362.
- Çakmak Tolan, Özlem. *Evlilik Uyumununun Kişilik Özellikleri, İlişkiye Dair İnançlar ve Çatışma Çözüm Stilleri Bağlamında Yordanması (Diyarbakır ili örneği)*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015.
- Dınvar Parvaneh Ebrahımı, *Tavma Sonrası Stres, Dünyaya İlişkin Varsayımlar Ve Tanrı Algısı Arasındaki İlişki*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Dildar, S. vd. "Intimate Enemies: Marital Conflicts and Conflict Resolution Styles in Dissatisfied Married Couples". *Middle East Journal of Scientific Research* 15 (2013), 1433-1439.
- Erdoğan, Emine. "Tanrı algısı, dini yönelim biçimleri ve dindarlığın psikolojik dayanıklılıkla ilişkisi". *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12/29 (21 Nisan 2015), 223-246.
- Exline, Julie vd. "Guilt, Discord, And Alienation: The Role Of Religious Strain İn Depression And Suicidality". *Journal of clinical psychology* 56 (2000), 1481-1496.
- Greeff, A. P. - Bruyne, T. de. "Conflict Management Style and Marital Satisfaction". *Journal of Sex & Marital Therapy* 26/4 (2000), 321-334.
- Güler, Özlem. "Tanrı Algısı Ölçeği (TA): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 48/1 (2007), 123-133.
- Gülsu Gürkan, Nebahat. *Evlü Bireylerin Bağlanma Biçimleri ile Çatışma Çözüm Stillerinin Çift Uyumlarını Yordama Gücü*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Göcen Güllüshan, "Qualitatively Exploring The Relationship Among Gratitude, Spirituality And Life Satisfaction İn Turkish-Muslim Children, Spiritual Psychology and Counseling 1/2, (2016).
- Iqbal, Nazia - Kamal, Anila. "Conflict Management Styles and Its Outcomes Among Married Couples". *FWU journal of social sciences* 7 (2013), 64-70.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Akademik Yayıncılık, 2018.
- Kaya, Feridun. *İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinde Tanrı Algısı ve Kaygı İlişkisi Üzerine Bir Araştırma*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Kış, Betül. *Müslümanlarda Bağlanma ve Tanrı Algısı*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Kula, Tahsin. *Ergenlerde öfke duygusu, benlik algısı, Tanrı algısı, suçluluk ve utanç duyguları açısından bir değerlendirme: Diyarbakır örneği*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012.
- Korkmaz, Sezai vd., "Dini Başa Çıkma, Şükür, Takdir Etme, Endişe ve Anksiyete İlişkisi". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/2 (September 2023), 738-766.
- Marchand, Jennifer F. - Hock, Ellen. "Avoidance and attacking conflict-resolution strategies among married couples: Relations to depressive symptoms and marital satisfaction". *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies* 49/2 (2000), 201-206.

- Mehmedoğlu, A. U. *Tanrıyı Tasavvur Etmek*. İstanbul: Çamlıca Yayınları,2011.
- Meier, Augustine - Meier, Molisa. "The Formation of Adolescents' Image of God". *American Journal of Pastoral Counseling* 7 (2004), 91-111.
- Okurcan, Merve. *Evlilikte çatışma çözüm stilleri ve evlilik uyum ilişkisinin incelenmesi*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Özgüç, Safiye - Tanrıverdi, Derya. "Relations Between Depression Level and Conflict Resolution Styles, Marital Adjustments of Patients With Major Depression and Their Spouses". *Archives of Psychiatric Nursing* 32 (2017).
- Özen, Ayça vd. "Romantik İlişkilerde Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği: Geçerlik Güvenirlik Çalışması". *Nesne Psikoloji Dergisi* 4/7 (2016), 1-19.
- Rahim, M. vd. "A Model of the Styles of Handling Conflict, Marital Satisfaction, and Instability". *SSRN Electronic Journal* (2004).
- Roos, Simone vd. "Young Children's Descriptions of God: Influences Of Parents' And Teachers' God Concepts And Religious Denomination Of Schools". *Journal of Beliefs and Values* 22 (2001), 19-30.
- Schaap-Jonker, Hanneke vd. "Image Of God And Personality Pathology: An Exploratory Study Among Psychiatric Patients". *Mental Health, Religion & Culture* 5/1 (2002), 55-71.
- Şener, Arzu - Terzioğlu, R. Günsel. *Ailede Eşler Arası Uyuma Etki Eden Faktörlerin Araştırılması*-. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 2002.
- Şengül Öner, Derya. *Evlü Bireylerin Evlilik Çatışması, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Uyumlarının İncelenmesi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- T. Byadgi, Sumalata - V.S., Yadav. "Conflict Resolution Strategies among Working Couples". *IOSR Journal Of Humanities And Social Science* 14/4 (2013), 31-37.
- Tulum, Sedef. *Yeni Evli Bireylerde Bağlanma Boyutlarının Evlilik Uyumu Üzerindeki Etkisi: Çatışma Çözüm Stilllerinin Aracı Rolü*. Ankara: Ortadođu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu. "Evlenme ve Boşanma İstatistikleri". Erişim 5 Mart 2024. TÜİK Kurumsal (tuik.gov.tr)
- Ünal, Burcu - Gülseren, Leyla. "The hidden side of COVID-19 pandemic: Domestic violence (tur)". *Journal of Clinical Psychiatry* 22/11 (2020).
- Yurtkuran Demirkan, Semra vd. *Boşanma Nedenleri Araştırması*. Ankara: T. C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2009.